

УДК 631.11
JEL Classification: G32, O13

DOI: 10.37332/2309-1533.2024.4.9

Сас Л.С.,
д-р екон. наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Кузьмін Т.Л.,
д-р філософії (PhD), асистент кафедри обліку і оподаткування,
Калицун Ю.Є.,
здобувач* третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
«доктор філософії» за спеціальністю 051 Економіка,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Sas L.S.,
dr.sc.(econ.), prof.,
professor at the department of accounting and maxation,
Kuzmin T.L.,
PhD, assistant at the department of accounting and maxation,
Kalitsun Yu. Ye.,
postgraduate student of specialty 051 Economics,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

FEATURES OF THE FORMATION OF FINANCIAL RESOURCES IN AGRICULTURAL ENTERPRISES

Постановка проблеми. Одним з ключових завдань управління фінансовими ресурсами є визначення оптимального співвідношення між власним та залученим капіталом у господарських суб'єктах, а також забезпечення ефективного їх використання, зокрема, враховуючи вартість залучених коштів. Рівень ефективності та обсяги виробничої діяльності підприємств визначають склад і величину фінансових ресурсів, а їх управління безпосередньо впливає на економічний розвиток. Тому для сучасних підприємств важливим є пошук фінансових джерел, їх ефективне управління та забезпечення раціонального використання фінансових ресурсів.

Для досягнення оптимального використання фінансових ресурсів підприємства повинні активно розвивати внутрішні механізми контролю та аналізу фінансових потоків, що дозволяє знижувати витрати та максимізувати прибутковість. Водночас важливо правильно оцінювати зовнішні можливості фінансування, зокрема шляхом залучення інвестицій, кредитних ресурсів чи грантів, що сприяє розвитку інфраструктури та інновацій. В умовах глобалізації та економічної нестабільності ефективне управління фінансами стає ключовим фактором для підтримки сталого розвитку та адаптації до швидко змінюваного ринкового середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств висвітлені в наукових працях наступних вчених: Василик О. [1], Лайко П. та Мних М. [2], Опарін В. [3], Поддєрьогін А. [4], Романенко О. [5] та ін.

Так, Василик О. розглядає фінансові ресурси як грошові накопичення і доходи, що формуються під час розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту. Ці ресурси акумулюються в відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб [1, с. 56].

За думкою Лайка П. та Мниха М., фінансові ресурси є сукупністю грошових коштів, що існують у фондовій, не фондовій або матеріальній формі, і призначені для виконання зобов'язань, покриття поточних витрат та витрат на забезпечення розширеного відтворення [2, с. 94].

Опарін В. трактує фінансові ресурси як загальну суму коштів, що інвестуються в основні та оборотні активи підприємства. Він підкреслює, що ці ресурси визначають фінансові можливості підприємства, тобто його здатність здійснювати витрати з метою отримання прибутку [3, с. 81].

* Науковий керівник: Сас Л.С. – д-р екон. наук, професор

Поддєрьогін А. розглядає фінансові ресурси як грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні підприємства, включаючи як грошові фонди, так і ту частину коштів, яка використовується у вигляді нефондових активів. Основними джерелами цих ресурсів є як власні, так і залучені кошти підприємства [4, с. 93].

Романенко О. визначає фінансові ресурси як матеріальне відображення фінансових відносин між суб'єктами господарювання. Це зібрані підприємством грошові кошти з різних джерел, які надходять в господарський обіг і використовуються для покриття його потреб [5, с. 79].

Наукові роботи зазначених дослідників стали основою для вивчення питання формування фінансових ресурсів. Проте досі залишаються нерозв'язаними численні питання щодо особливостей формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, що вимагають подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття особливостей формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, зокрема, виокремлення принципів та аналіз факторів, що впливають на їх утворення, а також виділення характерних рис їх формування та використання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування фінансових ресурсів є однією з ключових складових успішного розвитку сільськогосподарських підприємств. В умовах сучасної економіки, яка характеризується високою конкуренцією, змінами в законодавчому середовищі та коливаннями ринкових цін, ефективне управління фінансами стає основою стабільності та зростання підприємств. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств включають різноманітні джерела коштів, які забезпечують виробничу діяльність, модернізацію, впровадження новітніх технологій та забезпечення сталого розвитку. Важливість правильного формування цих ресурсів визначається тим, що від їх доступності та ефективного використання залежить не лише економічне благополуччя підприємства, а й його конкурентоспроможність.

При формуванні фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства виникають такі види фінансових відносин:

- між власником та сільськогосподарським підприємством;
- між сільськогосподарським підприємством та його власником;
- між підприємством і іншими організаціями та установами;
- між працівниками та сільськогосподарським підприємством [6, с. 505].

Особливістю цих відносин є те, що рух фінансових коштів здебільшого здійснюється від власника фінансових ресурсів до підприємства або від підприємства до власника фінансових ресурсів. Цей процес забезпечує безперервний оборот коштів, необхідних для покриття витрат, розвитку виробничих потужностей та досягнення фінансових цілей підприємства.

Використання фінансових ресурсів сільськогосподарськими підприємствами включає як внутрішні, так і зовнішні фінансові зв'язки. Основна відмінність між внутрішніми та зовнішніми джерелами фінансових ресурсів полягає в тому, що на початкових етапах розвитку підприємство здебільшого формує свої фінанси за рахунок зовнішніх джерел. На етапі початкового накопичення фінансових ресурсів важливу роль серед зовнішніх джерел відіграє додатковий пайовий або акціонерний капітал [7, с. 366]. До зовнішніх джерел залучення фінансів для підприємства відносяться довгострокові та поточні зобов'язання.

Надмірна залежність від зовнішніх джерел може негативно вплинути на фінансову стійкість підприємства. Ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства та їх формування забезпечується реалізацією таких принципів:

- комплексний підхід до прийняття фінансових рішень;
- підвищення ефективності фінансового управління;
- інтеграція системи фінансового управління на підприємстві;
- оптимізація джерел фінансування;
- орієнтація на фінансову стратегію розвитку підприємства;
- адаптація методів прийняття фінансових рішень.

При формуванні фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств надзвичайно важливим є досягнення збалансованості та встановлення оптимального співвідношення між різними джерелами їх формування. Склад власних та залучених фінансових ресурсів у підприємствах сільського, лісового та рибного господарства за період 2019 р. по 2023 р. зазнали змін (табл. 1).

Аналіз динаміки зміни фінансових ресурсів підприємств сільського, рибного та лісового господарств України за 2019–2023 рр. показує стійке зростання загальної суми фінансових ресурсів, що збільшилися на 1665,6 млрд грн, досягнувши 5266 млрд грн у 2023 році. Власні фінансові ресурси підприємств також демонструють позитивну тенденцію, зокрема, нерозподілений прибуток суттєво зріс, що свідчить про поліпшення фінансових результатів. У той же час, залучені фінансові ресурси, зокрема короткострокові кредити банків, продовжують зростати, хоча їх приріст не такий значний, як у випадку власних ресурсів. Загалом, фінансовий стан підприємств аграрного сектора за досліджуваний період покращився, що вказує на стабільність і зростання цього сегменту економіки.

Таблиця 1

Динаміка зміни фінансових ресурсів підприємств сільського, рибного та лісового господарств України, млрд грн

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023/2019, +/-
Підприємства сільського, рибного та лісового господарств						
Фінансові ресурси, в т.ч.:	3600,4	3857,9	4659,6	4606,8	5266	1665,6
Власні	3092,8	3339,8	4111,3	3975,9	4612,3	1519,5
з них: нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-356,6	-205,3	533,2	138,8	280,2	636,8
Залучені	507,6	518,1	548,3	630,9	653,7	146,1
з них: короткострокові кредити банків	52,4	56,3	55,2	88,3	78,7	26,3
Підприємства, всього						
Фінансові ресурси, в т.ч.:	8925	9954,9	10753,7	11488,9	12711	3786
Власні	522,8	612,3	796,6	810,2	876,8	354
з них: нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	376,9	458,5	635,5	646,7	699,3	322,4
Залучені	8402,2	9342,6	9957,1	10678,7	11834,2	3432
з них: короткострокові кредити банків	458,7	463,8	464,3	532,2	503,8	45,1

Джерело: сформовано авторами на основі [8]

Підприємства сільського, лісового та рибного господарства мають дещо кращу ситуацію щодо обсягу власних фінансових ресурсів, проте все ж спостерігається тенденція до збільшення частки залучених ресурсів. Тому можна зробити висновок, що ці галузі мають значну потребу в державних дотаціях та пільгах. Цю тенденцію підтверджує і структура фінансових ресурсів підприємств сільського, рибного та лісового господарств України (рис. 1), яка демонструє зменшення частки власних коштів, що, своєю чергою, веде до зниження можливостей для рефінансування діяльності, погіршення матеріальної бази та ускладнює процес розширеного відтворення.

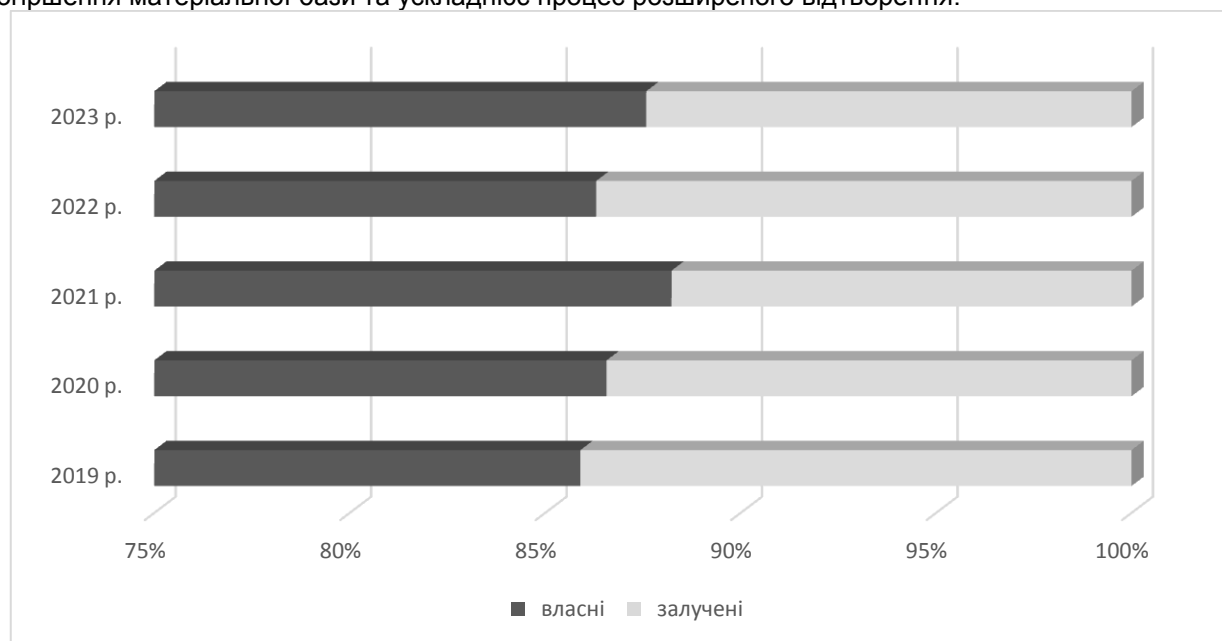

Рис. 2. Динаміка структури фінансових ресурсів підприємств сільського, рибного та лісового господарств України, %

Джерело: сформовано авторами на основі [8]

Діяльність сільськогосподарських підприємств має низку особливостей, які безпосередньо впливають на його діяльність. Тому важливо виділити кілька характерних рис формування та використання фінансових ресурсів у цій галузі: сезонність виробництва, тривалість виробничого циклу, потреба в кредитних ресурсах, оренда земельних ділянок, а також специфічні правила формування і використання фінансів. Крім того, існує велика кількість чинників, що впливають на фінансове

забезпечення сільськогосподарських підприємств, а саме: природні, організаційні, технологічні та економічні [9, с. 40].

Природно-кліматичний фактор визначається сезонністю виробництва, коливаннями в урожайності, залежністю від погодних умов та використанням земельних ресурсів як основного засобу виробництва. Сезонність виробництва є основною характеристикою аграрного сектора, адже основні етапи роботи – посів, обробка, збір урожаю – здійснюються в межах певних періодів року. Це створює необхідність у значних фінансових ресурсах саме в ці сезони, коли витрати найбільші. Оскільки сільське господарство вкрай залежить від природних умов, зміни в погоді, такі як засухи, повені або невчасні заморозки, можуть суттєво вплинути на врожайність. Окрім того, основним активом сільськогосподарських підприємств є земля, і доступ до неї визначає обсяг виробництва. Власність чи оренда земельних ділянок має величезне значення, адже питання ефективного землекористування може як сприяти росту виробництва, так і ставати перешкодою через юридичні проблеми, спори чи нерациональне використання [10, с. 112].

Організаційний фактор включає тривалий час між виробництвом та реалізацією продукції, оренду активів, високий рівень ризику, значну тривалість виробничого циклу та труднощі зі збутом продукції. В організаційному аспекті сільськогосподарські підприємства стикаються з рядом унікальних проблем, які безпосередньо впливають на фінансову стабільність. Однією з таких особливостей є тривалий період між виробництвом і реалізацією продукції. Збір урожаю та його подальша реалізація зазвичай відбуваються через кілька місяців після безпосереднього виробництва, що вимагає значних фінансових резервів на покриття поточних витрат, таких як оплата праці, закупівля необхідних матеріалів, витрати на обробку та транспортування.

Технологічний фактор включає великі обсяги незавершеного виробництва, втрати частини вирощеної продукції, використання застарілих технологій та наявність складних для реалізації запасів. Технологічні інновації, хоча і є важливим чинником, що може підвищити продуктивність, потребують значних інвестицій. Витрати на модернізацію техніки, закупівлю сучасного обладнання, автоматизацію процесів і впровадження нових методів обробки ґрунту є великими, тому фінансове забезпечення таких заходів є важливим елементом розвитку агропідприємств. Відсутність сучасних технологій може не тільки знизити конкурентоспроможність підприємств на ринку, а й збільшити їх фінансові витрати, оскільки застосування застарілих технологій часто веде до більшої витрати ресурсів і часу.

Економічний фактор включає інфляційні коливання, недостатнє державне фінансування, високі відсоткові ставки за банківськими позиками, специфічні вимоги до застави, а також нерівномірність надходження та потреби у фінансових ресурсах. Інфляційні процеси впливають на витрати підприємств, особливо коли йдеться про ціни на сировину, добрива, енергоносії та інші ресурси, необхідні для виробничого процесу. Рівень інфляції часто спричиняє зростання витрат на виробництво, що ускладнює стабільність фінансів підприємства. Зміни в державній політиці щодо фінансування аграрного сектора можуть створювати додаткові труднощі, оскільки сільськогосподарські підприємства змушені адаптуватися до нових умов.

Важливим аспектом є також високі відсоткові ставки за банківськими кредитами, які становлять серйозну перешкоду для доступу до необхідного фінансування для сільськогосподарських підприємств, особливо малих і середніх. Ці підприємства, через свою менш стабільну фінансову ситуацію та більший ризик, часто стикаються з великими труднощами у залученні позик на вигідних умовах. Високі ставки роблять кредитування дорогим і менш привабливим, а також збільшують витрати на обслуговування боргу, що може знижувати загальну рентабельність підприємства.

Дані фактори формують унікальні особливості процесу формування та використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств порівняно з іншими галузями економіки. Вони повинні бути враховані при розробці фінансової стратегії та управлінні грошовими потоками сільськогосподарських підприємств [11, с. 89].

Звідси основні особливості формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств можна виділити таким чином:

1. Сезонність виробництва. В сільському господарстві значну частину ресурсів необхідно мобілізувати в періоди активної роботи (посівна, жнивна кампанія), що вимагає особливого підходу до фінансування в залежності від циклічності виробництва. Це створює потребу в розробці системи гнучкого фінансування, яке дозволяє підприємствам адаптуватися до змін у виробничих циклах. Особливо це стосується таких напрямків, як закупівля насіння, добрив, пального, а також наймання робочої сили, яке має пікові навантаження саме в періоди інтенсивних польових робіт. Завдяки сезонності, з одного боку, підприємства можуть планувати мобілізацію ресурсів для інтенсивної роботи, але з іншого боку – виникає необхідність у фінансуванні для забезпечення безперервності діяльності підприємства між етапами виробництва. Тому фінансування сільськогосподарських підприємств часто поєднується з плануванням гнучких кредитних ліній, лізингових програм та інших фінансових інструментів.

2. Висока залежність від природно-кліматичних умов. Зміни погодних умов можуть суттєво впливати на кількість та якість продукції, що потребує адаптації фінансових ресурсів до

непередбачуваних ситуацій. Нестабільність природного середовища може призвести до змін у врожайності та складі продукції, що, в свою чергу, викликає необхідність постійної корекції фінансових стратегій підприємства. Крім того, екстремальні погодні умови (посухи, повені, заморозки) можуть спричиняти додаткові витрати на відновлення та страхування. Враховуючи це, багато сільськогосподарських підприємств звертаються до агрострахування, яке є важливим елементом фінансового захисту. Цей інструмент дозволяє компенсувати частину витрат у разі негативного впливу погодних умов на врожай. Адаптація до змінних умов може включати також вкладення в розробку нових, більш стійких до несприятливих умов культур або зміну структури виробництва.

3. Використання власних та залучених коштів. Сільськогосподарські підприємства мають обмежені можливості для формування власних фінансових ресурсів, тому часто залучають кредити, дотації, субсидії та інші зовнішні джерела фінансування. Власні кошти зазвичай обмежені через високі витрати на закупівлю засобів виробництва, утримання працівників, обробку землі та інші потреби. Тому залучення зовнішніх джерел фінансування є ключовим для забезпечення стабільного функціонування підприємства. Зовнішнє фінансування може надходити у вигляді кредитів від банків, державних субсидій або грантів, а також від інвестиційних компаній. Для малого та середнього агробізнесу важливим є доступ до державних програм підтримки, які включають пільгові кредити, часткові компенсації за закупівлю техніки та технологій, а також прямі дотації на виробництво певних видів продукції.

4. Потреба в інвестиціях та державному фінансуванні. Через високу капіталомісткість галузі сільське господарство часто потребує значних інвестицій у техніку, технології та розвиток інфраструктури, що потребує ефективного залучення як власних, так і державних ресурсів. Інвестиції в модернізацію сільськогосподарського виробництва є необхідністю для підтримки конкурентоспроможності та підвищення ефективності. В умовах постійних змін на ринку, глобалізаційних викликів та зростання вимог до екологічної та економічної стійкості виробництва, підприємствам необхідно впроваджувати нові технології, системи автоматизації, а також будувати сучасну інфраструктуру для зберігання та транспортування продукції. Державне фінансування стає важливим для забезпечення економічної стабільності в сільському господарстві, особливо в періоди економічних труднощів або природних катаклізмів.

5. Специфіка формування фінансових потоків. Фінансові потоки в сільському господарстві мають нерівномірний розподіл, через що потрібне ефективне управління для уникнення дефіциту коштів в періоди між основними етапами виробництва. Це означає, що підприємства повинні мати чітке планування та стратегії для управління грошовими потоками, забезпечення ліквідності на протязі року. Часто в періоди між врожаєм сільськогосподарські підприємства стикаються з тим, що доходи від реалізації продукції не співпадають із розподілом витрат. Це вимагає ретельного управління фінансами, використання короткострокових кредитів або запасів коштів для забезпечення безперебійної роботи. З іншого боку, оптимізація фінансових потоків дозволяє підприємствам використовувати додаткові ресурси для інвестицій в розвиток і модернізацію, підвищуючи довгострокову ефективність.

Для ефективного функціонування в умовах ринкової економіки підприємство повинно приділяти увагу всім аспектам своєї діяльності [12, с. 182]. Забезпечення належного фінансування різноманітних потреб підприємства, таких як виробничі, соціальні та інвестиційні, є однією з ключових складових його успіху. Формування оптимального набору джерел фінансових ресурсів для покриття цих потреб є важливим фактором стабільного розвитку організації та досягнення стратегічних цілей. Керівництво підприємства повинно детально вивчити та оцінити всі можливості залучення коштів, враховуючи їх доступність, вартість та ризики, з метою створення збалансованої фінансової структури, що найкраще відповідає специфіці діяльності та перспективах росту підприємства.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, можна зробити висновок, що фінансові ресурси є важливими для ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств. Їх склад і обсяг значною мірою залежать від ефективності виробничих процесів та масштабів діяльності, при цьому наявність необхідних фінансових ресурсів і їх правильне управління є основою для стабільного економічного розвитку. Для успішної виробничої діяльності важливо мати достатні фонди та капітал, а збільшення частки власних коштів в структурі фінансування позитивно позначається на фінансових результатах та забезпечує стійкий розвиток підприємства.

Крім того, ефективне управління фінансовими ресурсами є також важливим для забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, оскільки дозволяє знижувати витрати, підвищувати рентабельність та оптимізувати використання ресурсів. У той же час, стабільність і прозорість фінансової діяльності сприяють залученню додаткових інвестицій, що є важливим фактором для модернізації виробничих потужностей та розвитку інновацій. Урахування специфіки аграрного сектору та відповідне планування фінансування дозволяють підприємствам адаптуватися до змінюваних умов ринку та забезпечити сталий розвиток в умовах економічної нестабільності.

Література

1. Василик О. Теорія фінансів : підручник. Київ : НІОС, 2001. 416 с.

2. Лайко П., Мних М. Фінанси підприємств : підручник для студ. ВУЗів. Київ : Знання України, 2004. 428 с.
3. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : КНЕУ, 2005. 240 с.
4. Фінанси підприємств : підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогіна. 5-те вид., перероб. та допов. Київ : КНЕУ, 2004. 546 с.
5. Романенко О. Р. Фінанси : підручник. Київ : ЦНЛ, 2006. 312 с.
6. Forecasting of net profit and the area of land of private enterprises / Shelenko D., Matkovskiy P., Balaniuk I., Sas L., Malik M., Levandivskiy O., Humeniuk M. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2021. Vol. 43. No. 4. P. 500-516.
7. Баланюк І. Ф., Сас Л. С., Кузьмін Т. Л., Смушак М. В. Цифрові технології обліково-аналітичного забезпечення та економічного контролю аутсорсингової й консалтингової діяльності підприємств. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2024. Вип. 20. Том 1. С. 363-371.
8. Офіційний сайт державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.11.2024).
9. Управлінські підходи в формуванні місцевого бюджету територіальної громади на основі податкових надходжень / Левандівський О. Т., Баланюк І. Ф., Сас Л. С., Смушак М. В., Гаврик О. Ю. *Агросвіт*. 2024. № 6. С. 37-43.
10. Balaniuk I.F., Ivaniuk T.L. Land reforms in Ukraine: history of conduct. *Ekonomika APK*. 2020. No. 1. P. 111-120.
11. Савків У. С., Кузьмін Т. Л. Удосконалення ведення бухгалтерського обліку та формування звітності в умовах цифрової економіки. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2023. Вип. 19. Т. 2. С. 87-95.
12. Формування обліку фінансових результатів у підприємствах / Баланюк І. Ф., Шеленко Д. І., Іванюк Т. Л., Жовнір І. В., Банашкевич Т. П. *Вісник Прикарпатського університету. Економіка*. 2019. Вип. XIV. С. 179-186.

References

1. Vasylyk, O. (2001), *Teoriia finansiv* [Theory of Finance], textbook, NIOS, Kyiv, Ukraine, 416 p.
2. Laiko, P. and Mnykh, M. (2004), *Finansy pidpriemstv* [Finance of Enterprises], high-school textbook, Znanja Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 428 p.
3. Oparin, V.M. (2005), *Finansy (Zahalna teoriia)* [Finance (General Theory)], tutorial, 2nd ed., KNEU, Kyiv, Ukraine, 240 p.
4. Poddierohin, A.M. (Ed.) (2004), *Finansy pidpriemstv* [Finance of Enterprises], textbook, KNEU, Kyiv, Ukraine, 546 p.
5. Romanenko, O.R. (2006), *Finansy* [Finance], textbook, TsNL, Kyiv, Ukraine, 312 p.
6. Shelenko, D., Matkovskiy, P., Balaniuk, I. et al. (2021), "Forecasting of net profit and the area of land of private enterprises", *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, Vol. 43, no. 4, pp. 500-516.
7. Balaniuk, I.F., Sas, L.S., Kuzmin, T.L. and Smushak, M.V. (2024), "Digital technologies of accounting-analytical support and economic control in outsourcing and consulting activities of enterprises", *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, Iss. 20, Vol. 1, pp. 363-371.
8. "Official Website of the State Statistics Service of Ukraine", available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (access date November 20, 2024).
9. Levandivskiy, O.T., Balaniuk, I.F., Sas, L.S. et al. (2024), "Administrative approaches in the formation of the local budget of the territorial community on the base of tax revenues", *Ahrosvit*, no. 6, pp. 37-43.
10. Balaniuk, I.F. and Ivaniuk, T.L. (2020), "Land reforms in Ukraine: history of conduct", *Ekonomika APK*, no. 1, pp. 111-120.
11. Savkiv, U.S. and Kuzmin, T.L. (2023), "Improvement of accounting and reporting in the conditions of the digital economy", *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, Iss. 19, Vol. 2, pp. 87-95.
12. Balaniuk, I.F., Shelenko, D.I., Ivaniuk, T.L. et al. (2019), "Formation of accounting for financial results in enterprises", *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Ekonomika*, Iss. XIV, pp. 179-186.

Сас Л.С., Кузьмін Т.Л., Каліцун Ю.Є.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мета. Розкриття особливостей формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, зокрема, виокремлення принципів та аналіз факторів, що впливають на їх утворення, а також виділення характерних рис їх формування та використання.

Методика дослідження. Для досягнення поставленої мети в процесі дослідження формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств використовувалися наступні методи:

діалектичний метод наукового пізнання – для вивчення взаємозв'язків між різними джерелами фінансування підприємств та їх впливу на ефективність господарської діяльності; аналізу – для оцінки зміни фінансових ресурсів підприємств сільського, рибного та лісового господарств України; графічний – для візуалізації результатів дослідження; абстрактно-логічний метод – для формулювання висновків та рекомендацій дослідження.

Результати дослідження. Досліджено особливості формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. Визначено основні принципи управління фінансовими ресурсами підприємства та їх формування, а саме: комплексний підхід до прийняття фінансових рішень; підвищення ефективності фінансового управління; інтеграція системи фінансового управління на підприємстві; оптимізація джерел фінансування; орієнтація на фінансову стратегію розвитку підприємства; адаптація методів прийняття фінансових рішень. Проаналізовано склад фінансових ресурсів підприємств сільського, рибного та лісового господарств України за період 2019–2023 рр. Виокремлено чинники, що впливають на фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств: природні, організаційні, технологічні та економічні.

Наукова новизна результатів дослідження. Набули подальшого розвитку особливості формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, а саме: сезонність виробництва; висока залежність від природно-кліматичних умов; потреба в інвестиціях та державному фінансуванні; специфіка формування фінансових потоків. Ефективне формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств вимагає комплексного підходу, що включає оптимізацію джерел фінансування, врахування специфіки виробничого циклу та активне використання державної підтримки для забезпечення їх стабільного розвитку.

Практична значущість результатів дослідження. Доведено, що урахування зазначених особливостей формування фінансових ресурсів сприятиме досягненню ефективного їх використання. Отримані результати можуть бути корисними для сільськогосподарських підприємств у процесі їх господарської діяльності.

Ключові слова: фінансові ресурси, сільськогосподарські підприємства, джерела формування фінансових ресурсів, власні фінансові ресурси, залучені фінансові ресурси.

Sas L.S., Kuzmin T.L., Kalitsun Yu.Ye.

FEATURES OF THE FORMATION OF FINANCIAL RESOURCES IN AGRICULTURAL ENTERPRISES

Purpose. The aim of the article is to uncover the features of financial resource formation in agricultural enterprises, specifically highlighting the principles and analyzing the factors influencing their creation, as well as identifying the distinctive characteristics of their formation and utilization.

Methodology of research. The following methods were used in the study of financial resource formation in agricultural enterprises to achieve the set goal: dialectical method of scientific cognition – for examining the relationships between various sources of financing enterprises and their impact on the efficiency of economic activity; analysis – to assess the changes in the financial resources of agricultural, fisheries, and forestry enterprises in Ukraine; graphical method – for visualizing the research results; abstract and logical method – for formulating conclusions and recommendations of the study.

Findings. The features of financial resource formation in agricultural enterprises were studied. The main principles of financial resource management and their formation were identified, namely: a comprehensive approach to financial decision-making; improving the efficiency of financial management; integration of the financial management system at the enterprise level; optimization of funding sources; alignment with the financial strategy for enterprise development; and adaptation of methods for making financial decisions. The structure of financial resources for agricultural, fisheries, and forestry enterprises in Ukraine for the period from 2019 to 2023 was analysed. Factors influencing the financial provision of agricultural enterprises were identified, including natural, organizational, technological, and economic factors.

Originality. The features of financial resource formation in agricultural enterprises have further developed, namely: seasonality of production; high dependence on natural and climatic conditions; the need for investments and state funding; specificity of financial flow formation. Effective formation of financial resources for agricultural enterprises requires a comprehensive approach, which includes optimizing funding sources, taking into account the specifics of the production cycle, and actively utilizing government support to ensure their stable development.

Practical value. It has been proven that taking into account the aforementioned features of financial resource formation will contribute to their effective use. The obtained results can be useful for agricultural enterprises in the course of their economic activities.

Key words: financial resources, agricultural enterprises, sources of financial resource formation, own financial resources, attracted financial resources.